

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
НАЦИОНАЛЕН ПРИРОДОНАУЧЕН МУЗЕЙ

ИЗЧЕЗНАЛИ БОЗАЙНИЦИ ОТ БЪЛГАРИЯ

Златозар БОЕВ

В настоящата беседа ще разгледаме бозайниците, които са изчезнали от днешните български земи през историческата епоха, т. е. онези, които са ни напуснали през последните около 2500 години. Праисторическите бозайници от времето на първобитните хора (ледникова епоха или плейстоцена) са многообразни и за тях бихме отделили друга лекция в бъдеще.

Въз основа на достигналите до нас писмени сведения, както и на откритите многобройни останки в наши пещери, археологически паметници на открито (древни селища) и запазени колекционни екземпляри в някои сбирки, днес знаем, че земите ни някога са били обитавани от много по-богат и разнообразен животински свят, включително и от доста повече видове бозайници. Един след друг те постепенно изчезнали от пределите на страната и причините за това са доста различни. Обикновено в по-далечното минало основна роля изиграл ***свръх-ловът*** или прякото изтребване на дивите животни. По-късно с непрестанно увеличаващото се население и разрастването на човешките селища, пътища и други съоръжения, основно значение придобило ***унищожаването на природните местообитания***, в които живеели тези видове. За успокоение все пак трябва да признаем, че през последните 2500 години от българските земи само един бозайник – турът, е изчезнал напълно от лицето на Земята. Всички видове, за които днес ще разгледаме, са оцелели и все още се срещат в други части на света – съседни нам страни или ... вече в други континенти на хиляди километри от тук.

Към 2010 г. Учените смятат, че съвременната територия на България се обитава от около ***103 вида бозайници***, най-голяма част от които съставляват рърокрилите бозайници или прилепите – 33 вида.

Макар, че се случило още в праисторически времена, *пещерната мечка* била първото животно, което човекът изтребил напълно. За различните части в на Европа това станало в периода между преди 60 000 и 24 000 г. От тогава насам видът е известен само въз основа на намираните многообразни костни останки и зъби, като на този индивид, открит насъкоро в пещера в Германия.

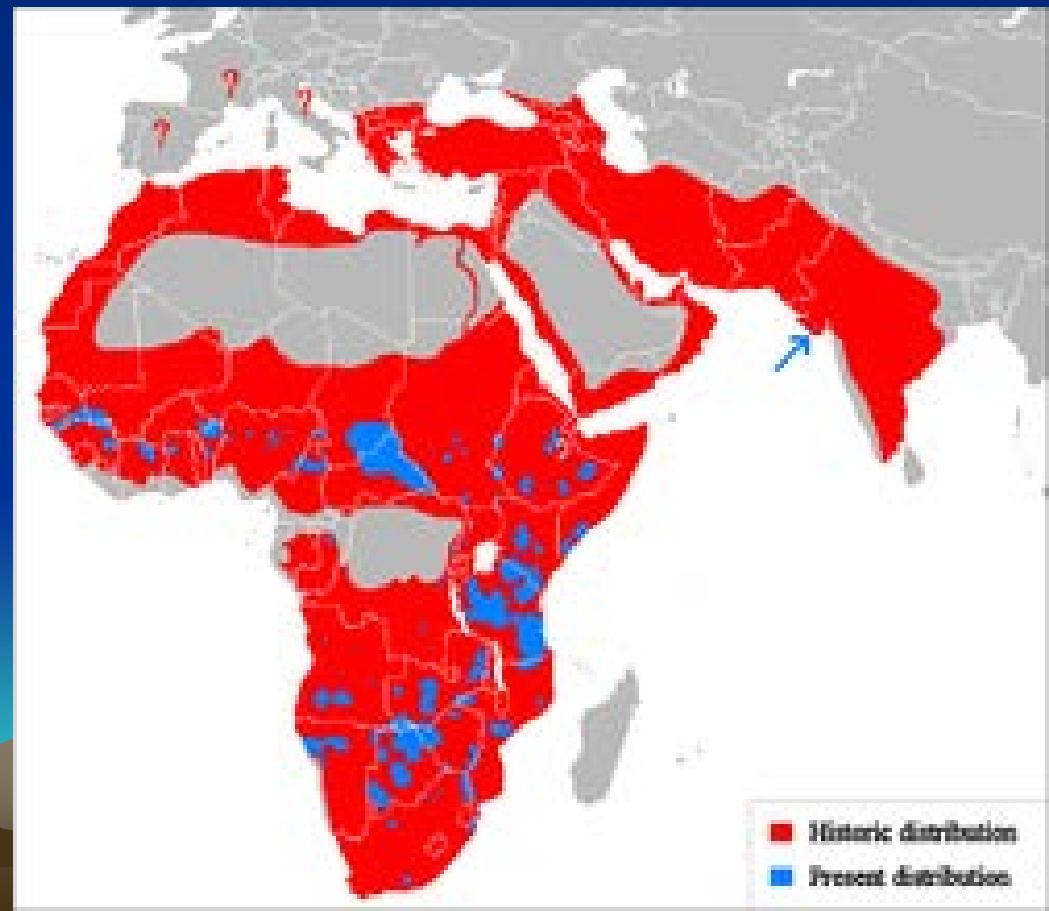
Лъв

(Panthera leo)

През последната геологична епоха (кватернера) в Европа са били разпространени най-малко два подвида на лъва – пещерният и европейският. Пещерният лъв живял в праисторическо време, но европейският лъв обитавал континента по времето на древните антични цивилизации.

В ранно-историческо време европейският лъв все още бил широко разпространен из цялото Средиземноморие – Пиренеите, Апенините и Балканите. В самото начало на новата ера лъвът изчезнал в цяла Западна Европа. До 70. г. н. е. все още се срещал *в долината на р. Места*, но до 100 г. н. е. напълно изчезнал и от Балканския полуостров.

Два опита за реконструкция на пещерния лъв.

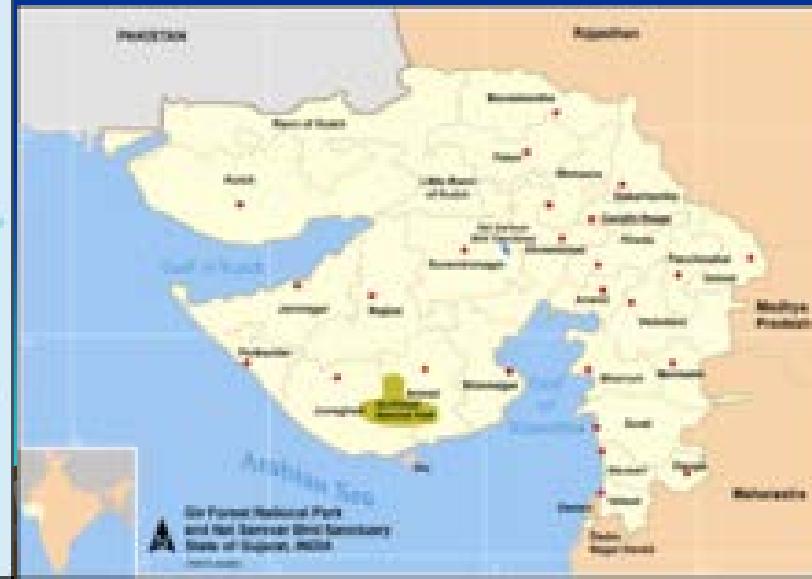
Европейският лъв ловувал едри копитни бозайници – тuroве, зубри, елени, сърни и свине.

96

Златен
нагръдник от
Луковитското
съкровище,
изобразяващ
лъв, нападащ
елен.

В България костни останки от лъв са намерени в праисторическите селища при *с. Караново* (Старозагорско), *с. Слатино* (Дупнишко), *с. Голямо Делчево* (Варненско), при Созопол и др. В Слатино бе открита лакътна кост, а в Голямо Делчево – първи шиен прешелен. Тези находки са от праисторическата епоха, но писмени извори сочат, че през 5 в. пр. н. е. лъвът все още обитавал нашите земи. Любопитно е, че по сведение на Херодот, при прехода на войските на персийския цар Ксеркс през областта Мигдония към днешния Солун нощем някои от керваните с камили в поречието на Струма били нападани от лъвове. До 1 в. н. е. има сведения от Аристотел, Плиний Стари, Ксенофонт, Плутарх, Павзаний и др., че в днешна Гърция тогава лъвове все още са се срещали на свобода.

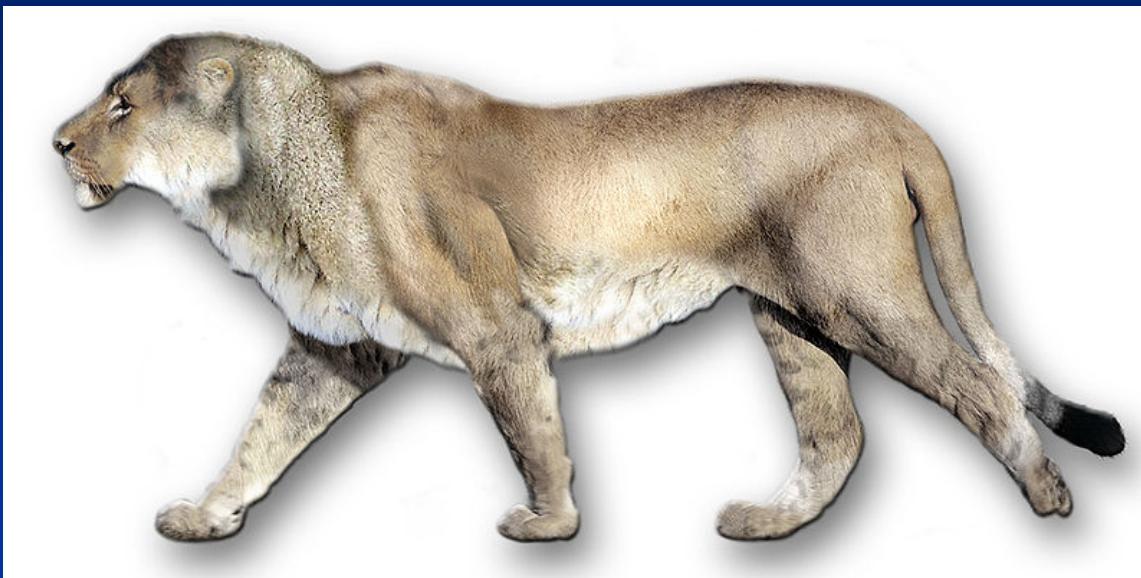

Лъвът редовно присъства като изображение върху барелефните керамични обредни плочки на траките, изобразяващи популярния “Тракийски конник”. Изтребването на лъва на Балканите, включително и заради цирковите борби в пределите на Римската империя, се дължало и на *оредяването неговите едри жертвии* в природата. Турът и зубърът ставали все по-рядка и недостъпна плячка, а числеността на останалите едри копитни постепенно също намалявала.

На снимката: Плочка с Тракийски конник и лъв от с. Златна Панега (Ловешко) от 2-3 в. н. е.

Удивително е, че само допреди 10 000 – 11 000 г. лъвът е бил **най-широко-разпространения бозайник на сушата след човека**. В Западното полукълбо на юг той достигал чак до Перу, където се развил в обособен подвид, наричан американски лъв. От неолита насам той непрестанно съкращава ареала си и дори в Африка на юг от Сахара, където все още е най-многочислен, вече е изчезнал от обширни райони.

Американски лъв

Африкански лъв

Typ (*Bos primigenius*)

Първите писмени сведения за тура са на повече от 2000 г. и произлизат от съседните нам земи в древна Елада. Виргилий (70-19 г. пр. н. е.) споменава тuroвете в Гергина (Гърция). Според Херодот (484-425 г. пр. н. е.) тuroве живеели в планините на Южна Гърция. На юг ареалът на тура достигал до Северна Африка. Запазени са и много негови изображения в Древен Египет. В Месопотамия дивите тuroве около 480 г. пр. е. били отглеждани като свещени животни.

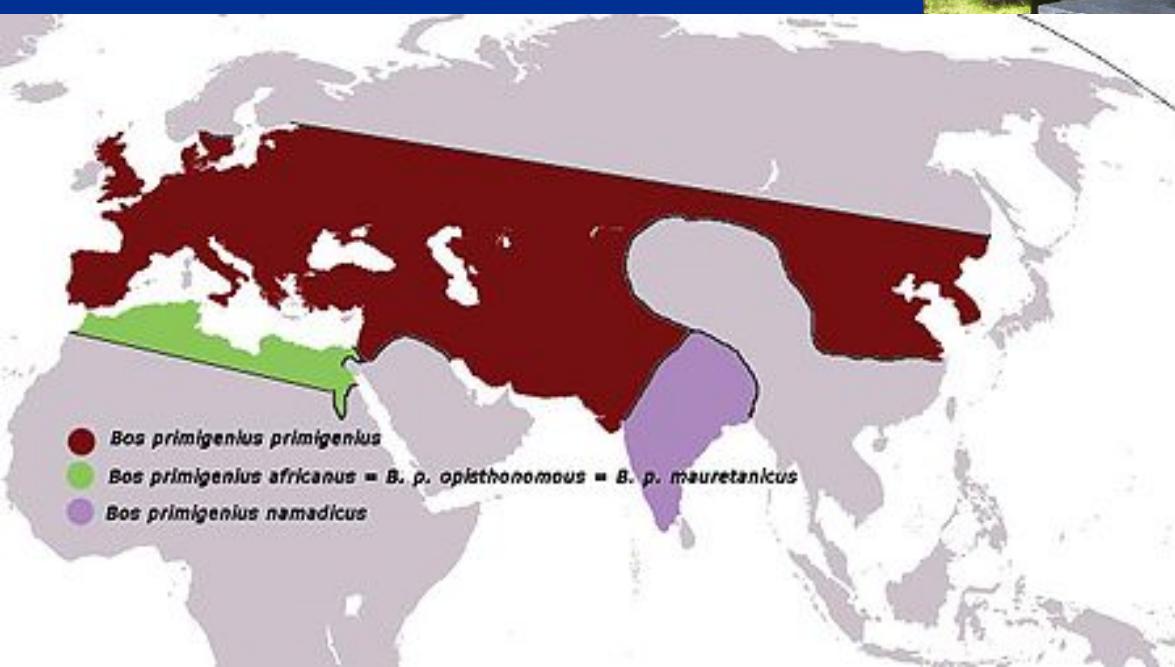

На Британските острови турът бил изтребен още в доисторическо време. Плиний Стари (23-79 г. н. е.) в неговата “Естествена история” дава прецизни сведения за европейските диви говеда (за дивото говедо – тура и за зубъра). Първия той нарича “урус”, а втория - “боназус”. Юлий Цезар (102/100 – 44 пр. н. е.) също споменава тура за Херцинската гора в Германия. В Западна Европа турът оцелял до ранното Средновековие.

През 5 в. н. е. турът все още бил разпространен във Вогезите във Франция. През 6 в. в горите на Ардените все още се е ловувало на диви говеда. В 13 в. В днешна Чехия все още имало т. н. "туронес" (т. е. турове). В 14 в. турове вече имало единствено в Полша. В 15 в. последните турове обитавали площ от около 200 km² в Якторовската (Видкитска) гора на 55-60 km от Варшава. В 1557 г. останали само 24 животни. Там *последният тур (турица) умряла в 1627 г.*

Предполагам ареал на тура

Паметника на последния тур
в Якторка (Полша).

Останките от тур в България са изобилни. Досега останки от вида са открити в около 60 находища – пещери, полски селищни могили от неолитната и каменноедната епоха и антични и средновековни селища. У нас турът е просъществувал до **късното Средновековие**. Най-късните датирани останки от тurove у нас са от Велики Преслав от 16-17 в.

Цял запазен скелет на тур. Природонаучен музей в гр. Копенхаген.

ЗЪБИ ОТ ФОСИЛНО ГОВЕДО
Bos primigenius Bojanus
„Голямата пещера“, Търновско.

От най-древни времена турът е бил изключително **ценен обект на лов**. След мамута и косместия носорог от ледниково време в Европа, турът бил най-едрият дивеч за древните хора. Възрастните мъжкари на височина при плешката достигали 1,70-2,00 m и *тежали по 600-1000 kg*. Рогата при тях достигали 1,98 m дължина и над 4 l вместимост.

На снимката: Пещерна живопис с ловен сюжет от пещерата Ласко (Франция). Наред с табун тарпани и северни елени са изобразени и два тура.

Туровете в Македония и Тракия, според древногръцките летописци се отличавали с големите си рога. Те именно, били високо ценени от гърците, които ги използвали като бокали. Върху ритони от Микена са изобразени турови глави с огромни лировидно-извити рога.

Скулптура на тур в Ракверн (Естония), показваща огромните лировидни рога на тура.

Антична мозайка с изображение на тур от Heraclea (край гр. Битоля, Р Македония)

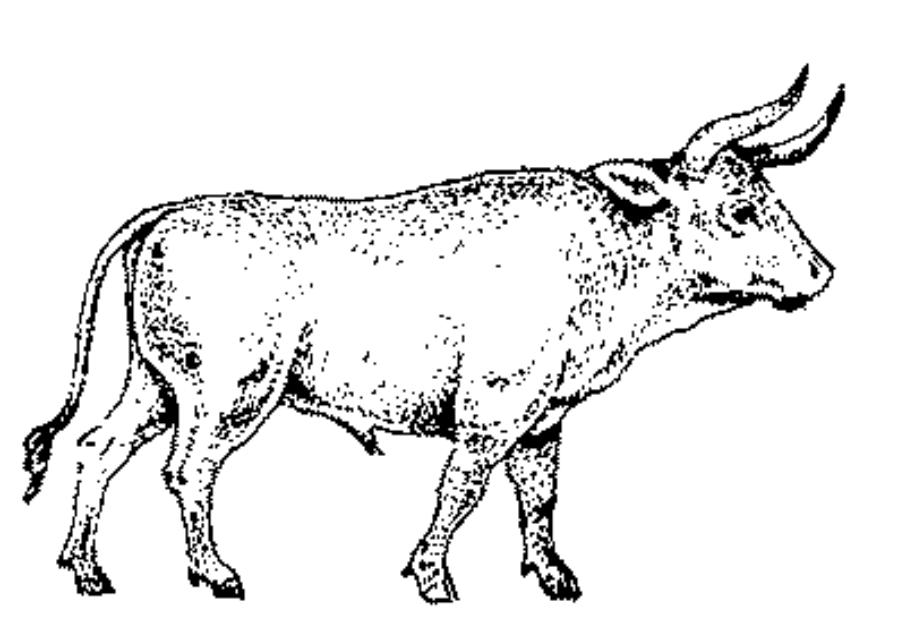
Някои породи на домашното говедо за съхранили голяма част от белезите на своите диви предшественици – туровете.

На снимката: Домашно говедо от Централния масив (Франция)

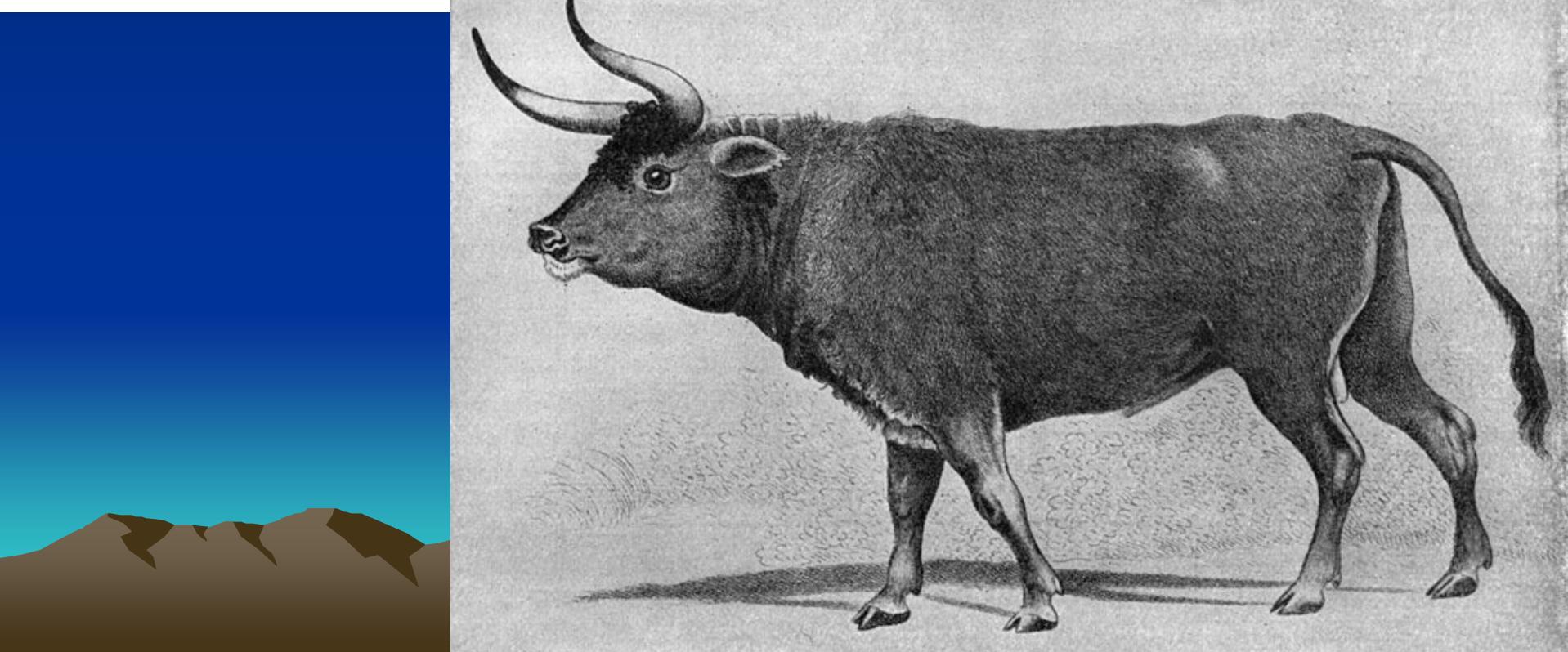

Опит за възстановка на тура (Мюнхенска зоологическа градина, 1950-те г.).

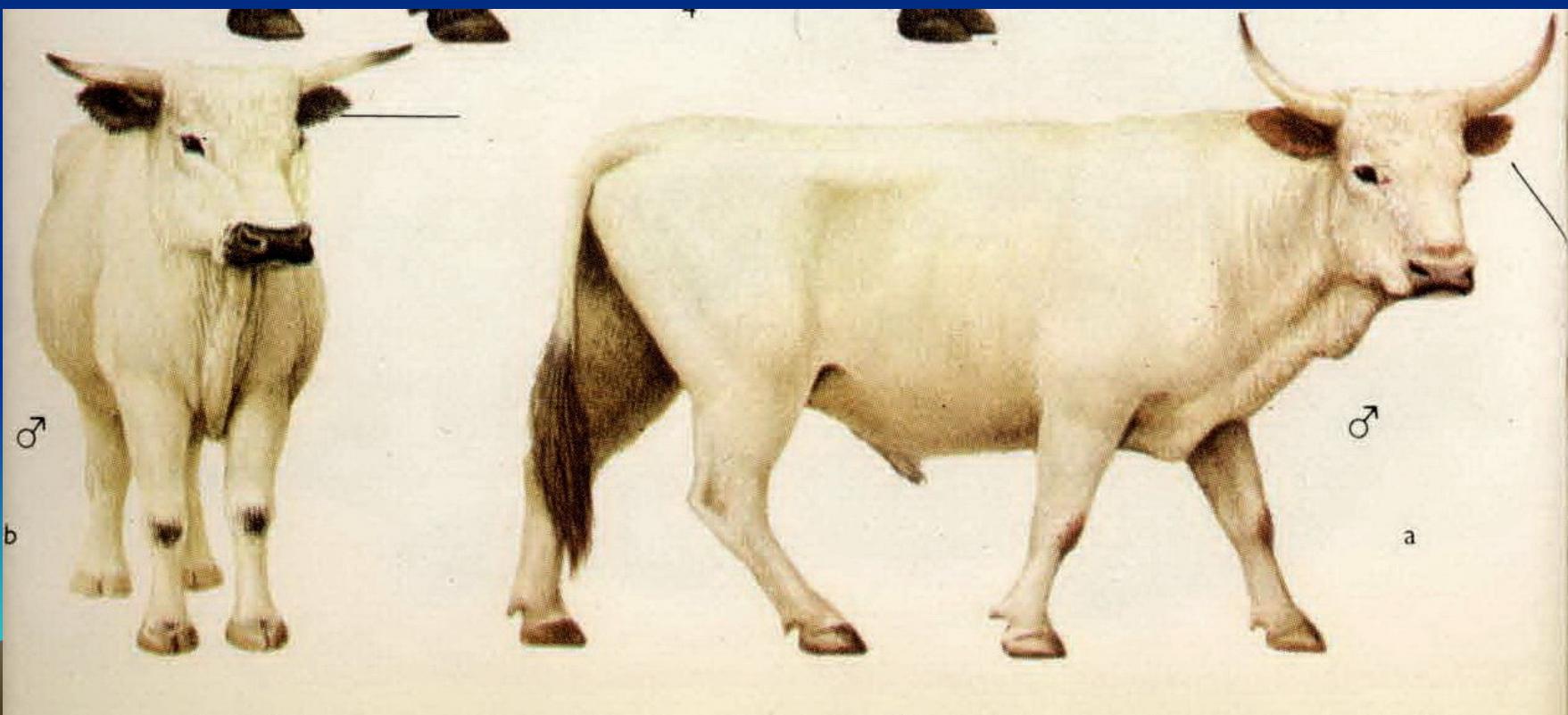

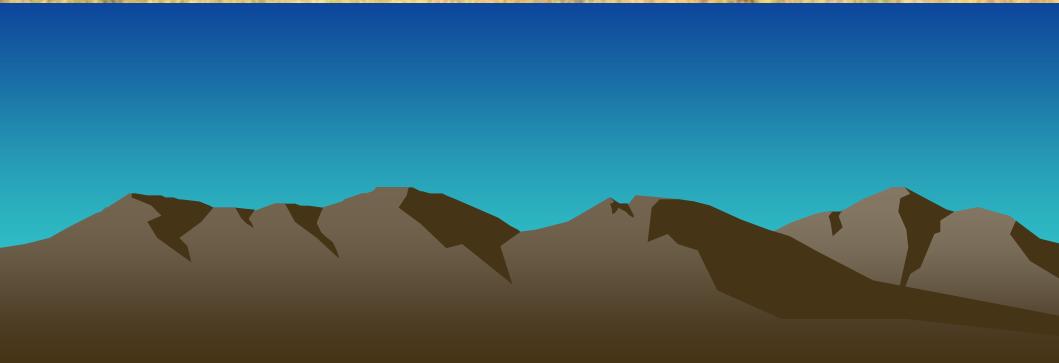
Турът имал **мощно телосложение** и с това превъзхождал останалите горски бикове.

Възстановка на тура от английските паркове (средата на 20-ти в.).

Говедото на братята Хек досега се смята за възстановката с най-много “турови” белези. Има предложение това животно да се нарича “нео-тур”. Опитите на полските зоолози чрез извлечане на съхранена ДНК от кости на турове да възкресят тура засега не се овенчават с успех.

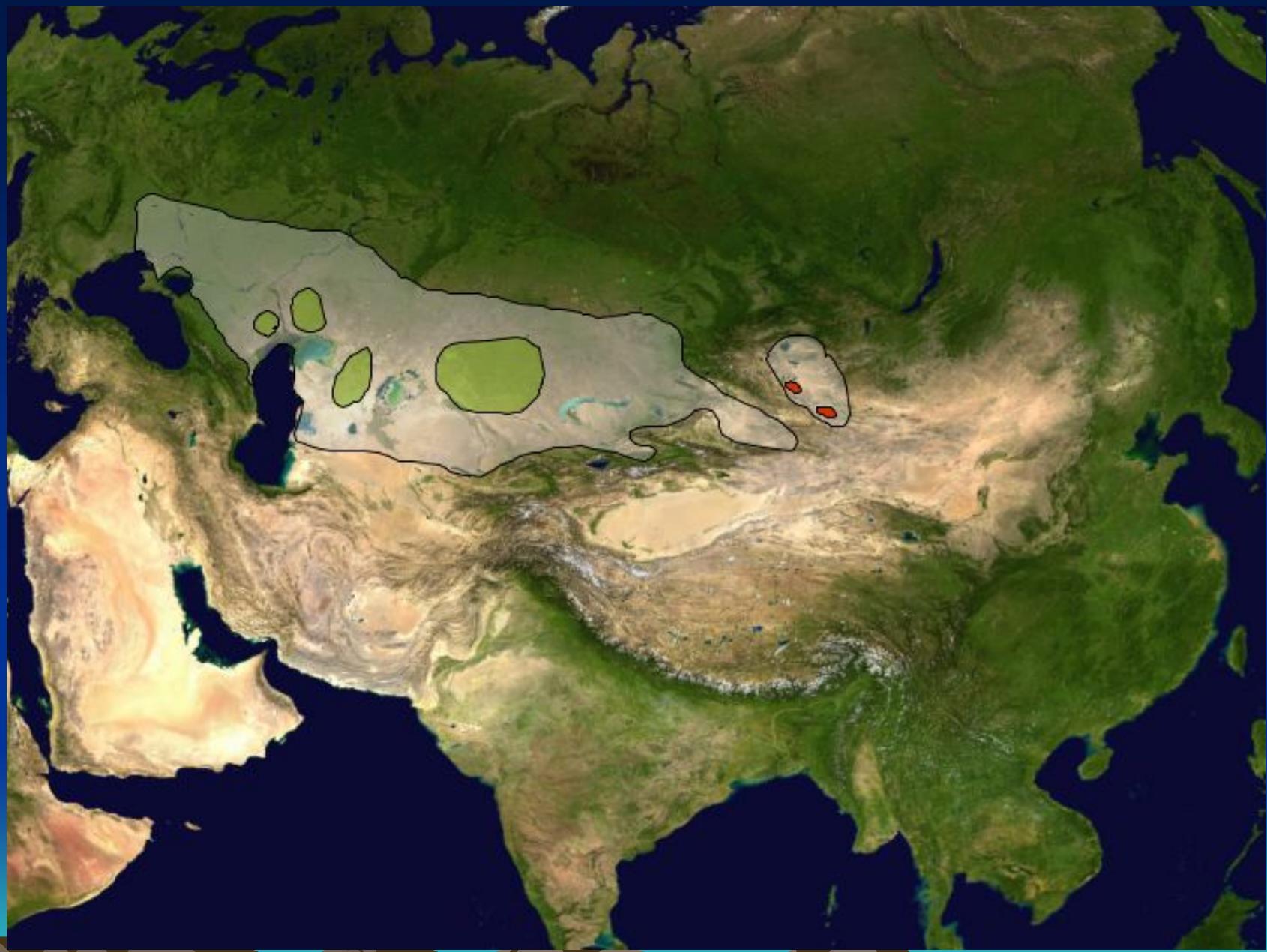
Стадо “**нео-турове**” в природен парк в провинция Флеволанд (Холандия; 2004 г.).

Сайга (*Saiga tatarica*)

Можем да смятаме, че сайгата е единствената (и последната) дива антилопа, обитавала някога нашия континент. Само допреди столетие числеността и възлизала на стотици хиляди екземпляри, но днес е пред изчезване.

Разпространение на сайгата в края на 20-ти в. С червено е означен монголският подвид на сайгата.

Разпространение на сайгата през късния плейстоцен

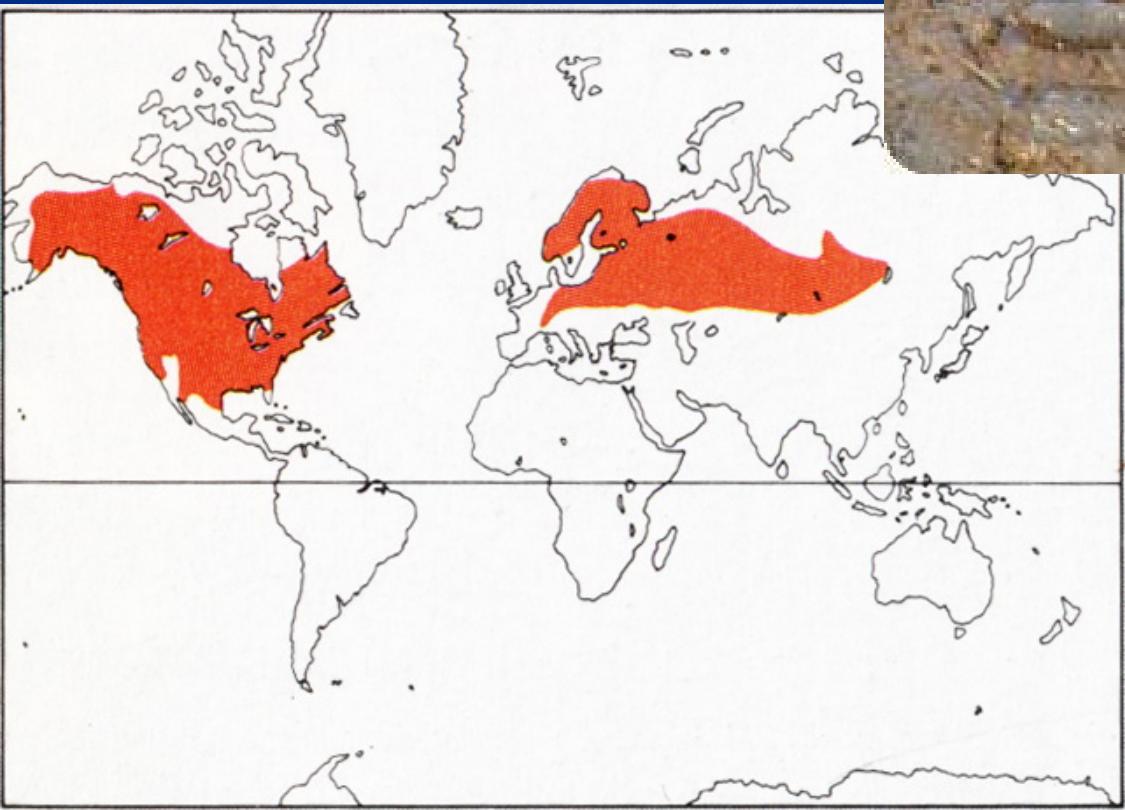
Биогрупа със сайги в Природонаучния музей в Бремен

Засега това е единственото доказателство, че сайгата някога е обитавала България. Това е костната основа на десен рог заедно с част от черепа на възрастен мъжкар от околнностите на с. Воден (Разградско). Находката е определена и датирана от доц. Н. Спасов на 11 в.

Бобър (*Castor fiber*)

До днес са оцелели 2 вида бобри – обикновенният (евроазиатски) и канадският (североамерикански). В Калифорния до плейстоцена е просъществула и калифорнийският бобър. В Европа до късното Средновековие бобърът бил много по-разпространен.

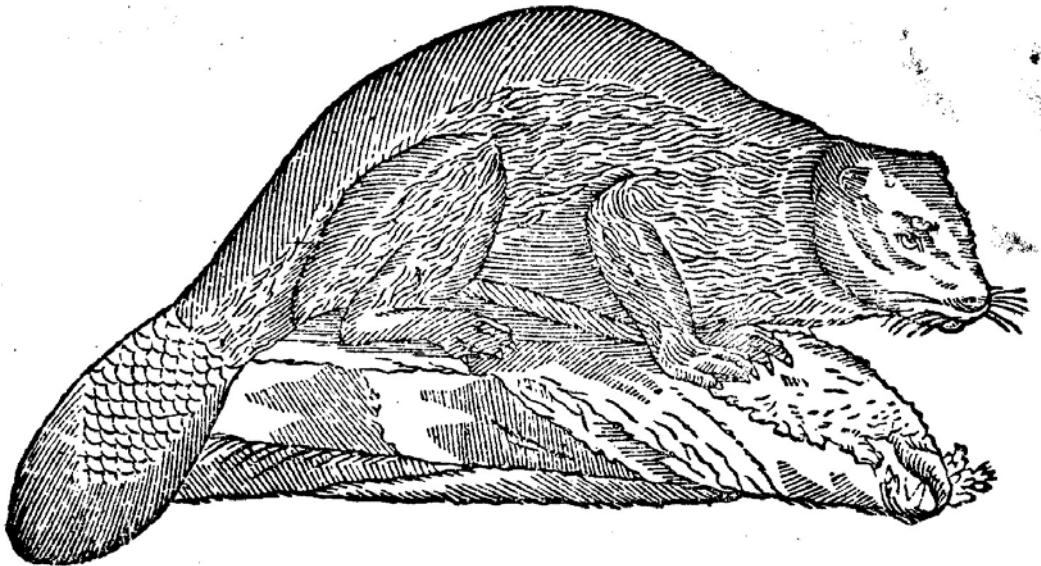

След капибарата, канадският бобър е един от най-едрите съвременни гризачи на планетата. Масата им достига до 45 kg, а дължината на тялото – над 1 m. Евроазиатският бобър достига до 32 kg.

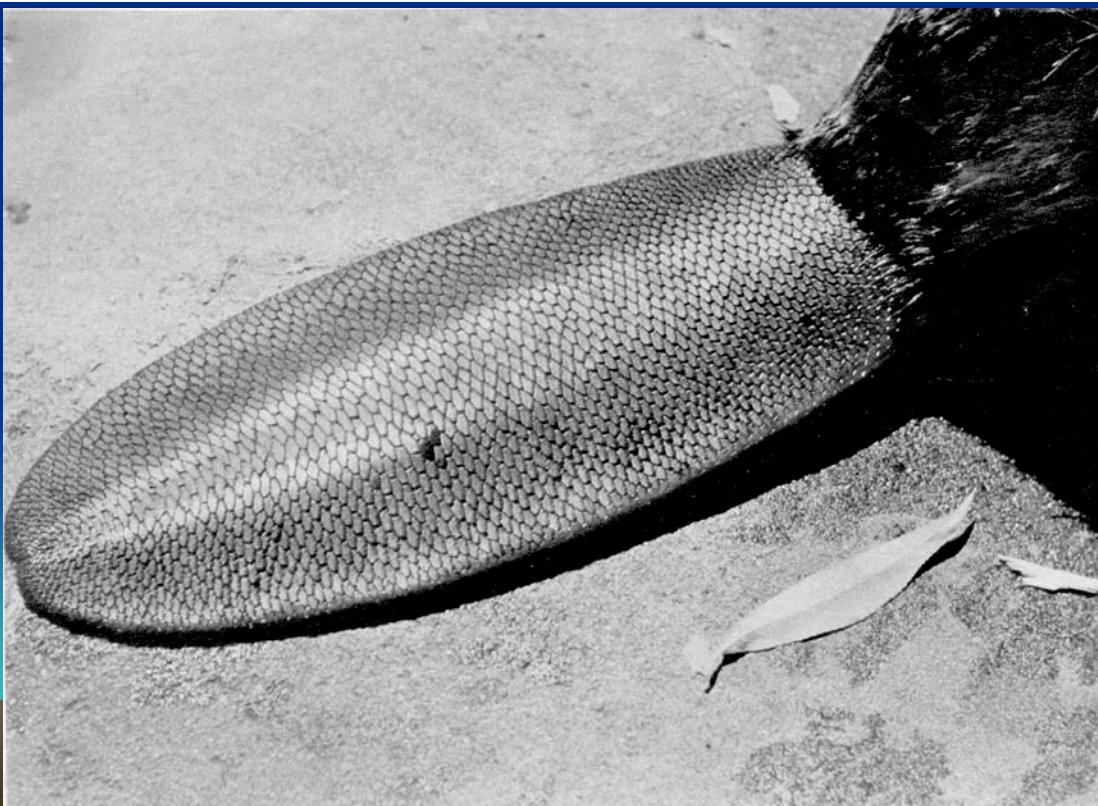
Освен бавнотечащи средноголеми реки, на бобрите са нужни и гори, с чиито дървета се хранят и строят жилищата си.

На снимката: канадски бобър (експонат от НПМ-БАН).

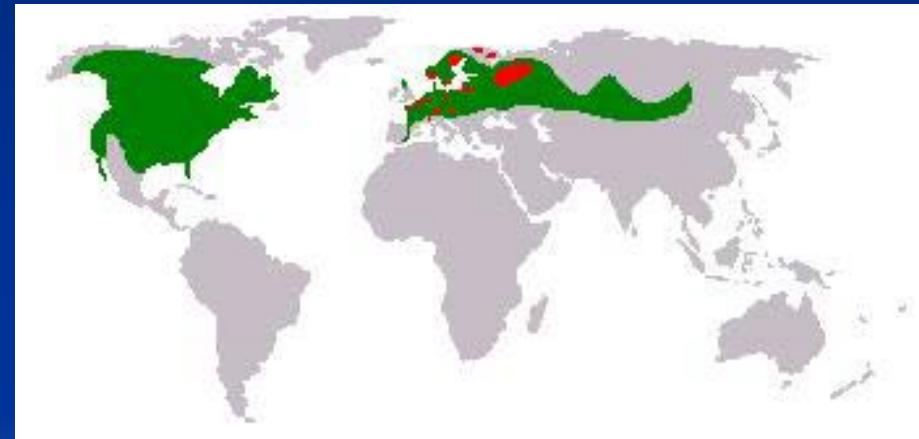

Факсимиле на изображението на бобър в *Рибния буквар* на д-р Петър Берон (1824 г.)

Опашката на бобъра е отлично приспособен орган за придвижване във водната среда. Тя е лишена от косми, а гладката ѝ повърхност се осигурява от плътно прилепващи една до друга *рогови люспи*.

До 9-10 в. н. е. бобърът бил широко разпространен по днешните български земи. Видът е споменат в “Шестоднев”-а на Йоан Екзарх (9-10 в.), във “Физиолог” (“Естественословник”) (9-10 в.) и в Манасиевата хроника (11-12 в.). До 16 и 17 в. В Дубровник все още се внасяли боброви кожи от България. Интересната история на изчезването на този вид в страната е подробно изучена от зоолога **Николай Боев**. Според него бобрите обитавали страната ни края на 18 - началото на 19 в. Последният див бобър в съседна Румъния е бил убит в 1823 г. Днешните бобри там са имигранти от Русия, където е бил интродуциран канадския бобър.

На картата с червено са означени местата в Европа, където е разселен канадският бобър.

Досега най-много находки от кости и зъби на бобри у нас са открити в пещери и в праисторически селища и селища от по-късните епохи. Броят им възлиза на няколко десетки и непрестанно се увеличава. Едно ново находище на някогашни бобри и нас (най-новото засега) бе установено само преди 20-ина дни.

Горен десен резец (предна и задна повърхност) от бобър от пещерата до с. Крачимир (Белоградчишко).

Зубър

(Bison bonasus)

В сравнение с тура, костните останки от зубри в България са значително по-малобройни. Многобройни писмени източници сочат, че зубърът е бил широко разпространен в гористите райони на Балканите в ранно-историческо време. Херодот съобщава за съществуването на зубри в Тракия и Македония, а Аристотел (4 в. пр. н. е.) и Павзаний (2 в. пр. н. е.) го споменават за долините на реките Вардар и Струма. През Средновековието видът е споменаван в старобългарската литература като “зомбър”, а след 9 в. н. е. – и като “зъбър”.

Зубърът е реинтродуциран в България. Зубри се отглеждат в дивечоразвъдното стопанство “*Воден*” (Разградско) в полусвободни условия. През последните 30-ина години числеността им там е варирала от 60 до 140 екз.

На снимката: “Български” зубър в стопанството “Воден” (Разградско).

Някога ареалът на зубъра на изток се простидал до р. Волга и Кавказ. В Трансилвания (дн. Западна Румъния) зубърът просъществувал до 1790 г. В Полша последният див зубър бил убит в 1919 г. ***Последният див зубър*** на планетата въобще бил застрелян в 1927 г. В Западен Кавказ. Всичките съвременни зубри са потомци на онези 50 екземпляра, които все още живеели, разпръснато в няколко зоопарка по света.

Съвременно разпространение на зубъра.

Възрастен мъжкар от зоопарка в гр. Минск (Белорусия)

Най-късната находка (десен рог) от зубър в България е датирана 11-12 в. и произлиза от *средновековното селище край с. Гарван* (Силистренско) (на снимката). Любопитно е, че в Южна Европа, вкл. и в долините и равнини на Балканския полуостров зубърът изчезнал много по-рано, поради развитието на земеделието още в края на неолита и в ранната античност.

На Пиренейския полуостров и на Британските острови зубърът изчезнал още в праисторическо време. В горите на средната част на Източна Европа видът просъществувал до 16-17 в., а в Трансильвания и Саксония – до 18 в. В България костни останки от зубър са намерени в неолитните селища при *с. Голямо Делчево* (Варненско), при *с. Овчарово* (Търговищко), *с. Градешница* (Плевенско) и др.

Старинна късно-средновековна графика, изобразяваща “полски зубър”.
Илюстрация от книгата на Сигизмунд Хербертщайн от 1556 г.

Двата препарата на зубри в НПМ-БАН са експонати с голяма *историческа стойност* защото са отстреляни лично от Цар Фердинанд I в Полша само 3 години преди видът напълно да изчезне в природата на цяла Европа на запад от Черно море. Те били отстреляни в *Беловежката гора* в началото на Първата световна война през 1916 г. по време на пребиваването на Цар Фердинанд като гост на германския император Вилхелм II в Главната му квартира. Уреденият в негова чест лов на зубри в новозавзетите руски земи обогатило по такъв начин музейната експозиция с експонатите от този изключително рядък и до днес вид. Всички съвременни зубри са потомци на съхранилите се екземпляри в няколко зоологически градини и ловни развъдници преди Втората

Безоаров козирог (*Capra aegagrus*)

В древността безоаровият козирог в Европа е бил широко разпространен в Средиземноморския регион – островите Тасос, Крит, Северни Споради, Кипър. Повсеместно обитавал скалисти планински местообитания от 550 до 2300 м н. в. В Европа е представен със средиземноморския си подвид, който на континента оцелял до най-късно в планините на Албания и в Гърция. Първоначално много костни останки, намерени в пещерите у нас били погрешно били отнесени към него, но впоследствие палео-зоологът **Николай Спасов** доказа принадлежността им към родствения му алпийски козирог – вид, който впрочем също е изчезнал от българската природа, вероятно в края на ледникова епоха.

Днес безоаровият козирог е световно застрашен вид. Съхранил се е в Грузия, Армения, Турция, Азербайджан, Иран, Афганистан и Русия. През 20-ти в. е изтребен в Ливан. Понастоящем на Балканите безоаровият козирог се смята за изчезнал. Предполага се, че последните оцелели диви безоарови козирози в района са оцелели единствено на някои егейски острови (вкл. и о. Крит) докъм началото на 1980-те години.

Приема се, че именно безоаровият козирог е *родоначалникът на домашната коза* и в миналото произволното кръстосване на диви безоарови козирози с домашни кози се е оказалось пагубно за много от локалните популяции на вида.

Керамична плочка с изображение на ?безоаров козирог или домашен козел от с. Бутово (Великотърновско)

Домашна коза (козел) от Сунгурларе (2009 г.)

Елен лопатар (*Cervus dama*)

След края на ледниката епоха (плейстоцена еленът лопатар в Европа се запазил само в някои изолирани и ограничени места в най-южните предели на континента. През римската епоха започнало неговото целенасочено разселване и разпространяване като **ценно парково животно** в различни части на Римската империя.

За археозоологията особено ценни са находките от елени лопатари от енеолита, ранно-бронзовата и медната епоха, доказващи ранно-холоценското присъствие на вида в страната. Нещо повече: присъствието на лопатара е документирано докъм 9-10 в. Впоследствие у нас той постепенно бил изтребен напълно и е *изчезнал през Средновековието* (в след-византийско време). Досега са известни 15-ина находища на вида, както в Южна, така и в Северна България.
Днешните лопатари са потомци на реинтродуцирани животни, внесени през последните стотина години.

Рог от елен лопатар от енеолитното селище при гр. Созопол.

Тюлен монах (*Monachus monachus*)

През последното столетие тюленът монах по българското черноморско крайбрежие се е бил запазил в два основни района – между н. Шабла и н. Калиакра на север и между Созопол и Маслен нос на юг. Обитавал пещерите с подводни входове и бил обявен от местните рибари за отярен техен конкурент в риболова.

Вчера беше късно!

За разлика от студенолюбивите тиолени, които предличат севера и юга на Глобуса ни, като отшлици той се е уединил на отделни места из Средиземноморието. Неговата монашеска "обител" са все още нажекни безлюдни крайбрежни брегове на Егейско море, променени от Тир тук и неподозираните места летните ви елизади и денешни, за да се прилича на слънчево и се е настягал по каменните кресла или по чакълките и пасънки пляжчета, пренебрегнати от човечество. След това се отглеждал в мрака на покоя на крайбрежните пещери галерии. Там се криел и несмущавано си почвал. Пак там женската летна рицадла след 10—11-месечно временнощ по едно пухесто бебе, покрито с мека и дълга черна козина. То бавзело 1-2 месеца, а след това се премествало във водите и продължавало да се храни от риба, скриди, миди и други макаронети, бодликови, също и водорасли. И така, всички в-миналото време, ще разправят и потомките им, ако утре по наша вина загубим този вид и той отпадне от списъка на животното на наследството...

7. Тюлен-монах

и т. са рече тако малко. Сре-
да се все още по-глухи зву-
ци на места на Малтизания, по
Канарските острови и Мадей-
ра, почти е излезнали от „севе-
роафриканския бряг“. Жител-
е на самитоните италански ост-
рови в южната част на Ад-
риатическия мор и на островите
Сардиния, край Албания и по
бреговете на островчето Мон-
те Кристо на Кипър и по
надредената острвия, суша-
на Гърция.

А у нас? През 1936 г. край
полуостров Кълвария са били
преброени 128 тюленя. В 1940

А у нас? Пре 1936 г. край полуостров Каланка са биле пребројени 128 толена. В 1940 г. те се били већ са 30-40. В 1967—1968 г. (Каланка е већ резерват) зоолог Танко Мичев спрема саму да толе „Писце наше не разпознаваме че резерват“ зоолог Танко Мичев спрема саму да толе „Писце наше не разпознаваме че толе да се врши спроведање на тима“. Единични толен доскоро се прврђају крај риболова на Мислен-нос и по крајбрежните оклосности на сеј дату Резове (местностите Маља и Голем Кестри) и Сине море — Бургаски округ. Да-во то да не са споделила не-радостна — участ на прокобе-секе, која је уврштана од ре-зервата Каланка, али и да не веће у нашето крајбрежје се спредат почеци од десетина тло-дена. И може би те се веће и тико радистви отпориштва и са КММ, т. н. „скетираје дошу

Като залъзващ, измърещ вид, толстолът-монах е включен в опасната категория на застрашен от изчезване вид в Червените книги на Международния съюз за защита на природата, на Съветския съюз, на Украйинска ССР и България. В СССР се предвижда обособяването на два резервата за него — на Емайлийския остров и в Татарстан, в Крим. Предлагат се също заселване чрез пренесени толстолъти-монаси в специални оградени "отстъпки" в азурними зони. Но колко по-лесно би било тези нужни за щитни мерки да биха били със четани с мерки, взети и у нас за стабилизиране състоянието на българските толстолъти! Има че утре те може да мигрират и да се преселят там, където закрилат им е почвата и защигат им по-добро. Резерватът за този вид се предвижда не само в СССР, но и в Турция, Израел и Мавритания.

"Толстолът-монах" спасен

© 2012 НИКОЛАЙ БОЧКОВ

През 1936 г. на полуостров Калиакра са били наблюдавани едновременно 36 тюлена. През 1940 г. от тях останали 30-40 екз. В 1967-1968 г. са оцелели само 2 екз. От Калиакра видът изчезва окончателно в края на 1970-те години.

ЧЕРНОМОРСКИ ФАР“ БРОИ 91 (1085), 13 М

13 05199

Реквием за черноморски тюлен

1. Подробно проучване на екологията и числеността му у нас.

2. Безусловно и строго да се спазва забраната за посещаване на крайбрежните пещери, все още обитавани днес или в миналото от толстите. Да не се разрешава в никекъв случай в тях достъпът на леководолази и извършването на всякакви изследвания.

зи, ръболовци, лодкари, летавници. Желателно е пред пещерите отвори да се постави така мрежа, която да не стига до дългото, за да могат с гумуркане тюлените да достигат до обиталищата им. Но тя трябва да даде и възможност на "птиците", живеещи в пещерите, "занетра", да дополнят там. В тюленовите райони да

не се залагат риболовни съоръжения. Да се пази тишина и да няма странични шумове от движещи се моторни плаватели и съдове, стрелби и пр.

3. Да бъде отпечатан цветният плакат (табла) на няколко езика с разяснителен текст за нуждата от строга закрила за големина (а също и за дelfина и видовата). Те да бъдат разпространени, но особено в разноезичните и черноморските райони, по общи места, училища, риболовената пр.

4. Строителството на така спешно нужния им толенарий ще бъде бързо завършено.

да бъде „благословено“ от БАН, от Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет и от други пръвоздателни институции. По възможност да се съгласува със съветския проект за реинтродукция на толенав в Украйнска ССР. Друг път няма! „Вчера“ беше късно!

тата си. Там се приютявали и при лошо време. От много го-
дишното им използване към
чение е и унищожаването
жизнената им среда: разра-
ването на кабрдженския ст-
релско и човеческо

и напусна черноморският тълен, още дори преди да сме го научили. Отговорите са много. Обявяват тълените за врагове на рибата, рибари те в миналото преследваха и убиваха хиляди възрастните

училища както и във всичките експозиции така и тезините на леки. Те ѝ от своя страна са покудват поне от 4-месечно кърпене, преди да стават със самостоятелни. Първите две седмици от бебешкия им живот са изключително важни за изграждането на индивидуалността.

треба да преминат на склон
тавана във външния краеобив.
Дълго си е периодът
на бременността — цели 11
месеца. Причината за
моя определяване е исканата раз-
 множествена способност —
женския раждане само по ед-
 но тючение, и то не всичка го-
 дина. За пръв път женски-
 те раждат една на четвъртата
си година, но далеч всички от
тях усвършават до достигнатия та-

Тези и много други
призови за опазване на
тюлена монах не му
помогнаха.

ией музей — в
с благодарност

Днес тюленът монах е вторият по застрашеност перконог бозайник (след саймаанския /финлански/ пръстенчат тюлен) и е ***един от най-застрашените бозайници на Земята***. Вероятният брой на оцелелите тюлени монаси е между 350 и 450.

Съвременно (2010 г.)
разпространение на
средиземноморския тюлен-
монах.

Почти всичкото, което е останало от черноморския тюлен монах в България се намира зад витрините на няколко музейни сбирки в страната. Нещо повече – у нас дори **няма нито една запазена снимка** на това животно в природата.

По някои сведения последните наблюдения на вида в България са от периода 1991-1993 г. край Царево и с. Резово (Бургаско). Други сочат за последно едно наблюдение от 1995 г. при с. Синеморец.

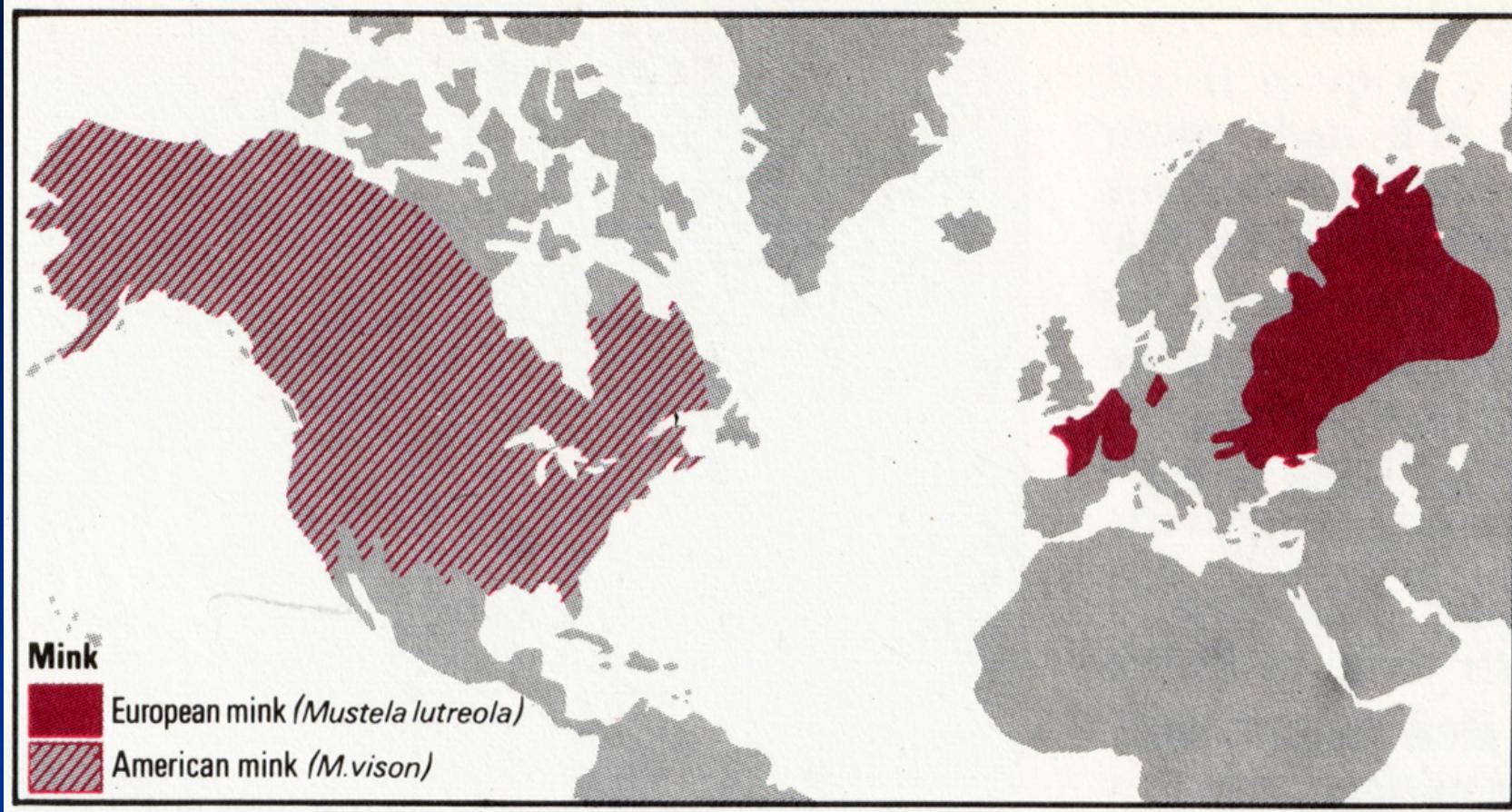

Европейска норка (*Mustela lutreola*)

До средата на 20-ти век европейската норка все още населявала крайбрежието и островите ни *по р. Дунае между Свищов и Силистра*. У нас няма запазени екземпляри, произлизащи от съвременните предели на страната. Освен увреждане на естествените местообитания на вида, сериозна заплаха в някои райони представлява и интродуцираната американска норка, която е по-едра и адаптивна към промените в природата в Европа. Днес европейската норка е световно застрашен вид.

Разпространение на европейската и на американската норки през 1970-те години.

В Европа европейската норка заема екологичните ниши в полуводните местообитания на черния пор и видрата. От България вероятно **видът изчезва към средата на минатия век**.

Съвременно (2010 г.) разпространение на европейската норка.

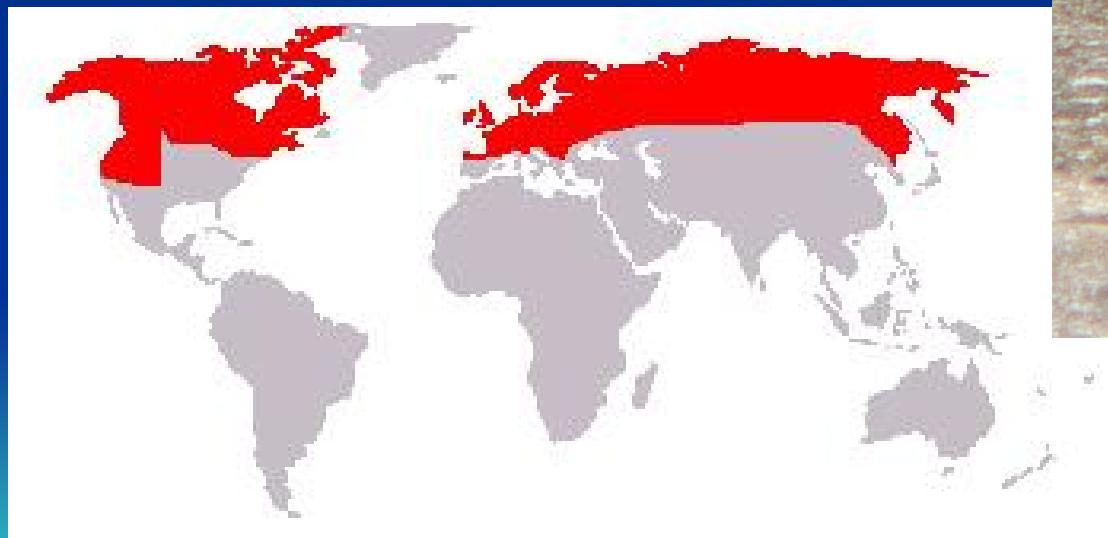
Хермелин (*Mustela erminea*)

Размерите на женските хермелини от Румъния се припокриват с тези на мъжките невестулки от южните части на Балканския полуостров, поради което повечето костни останки остават трудно или практически неопределяеми.

У нас има поне 2 съобщения за намерени костни останки, определени като хермелин. И двете са от останки на жертви на бухал от Североизточна България (Разградско и Добричко). Н. Спасов допуска, че е съвсем вероятно в тази част от страната хермелинът да се е запазил почти до съвременността и вероятно този красив дребен хищник да е *изчезнал през последните 1-2 столетия*.

Съвременно разпространение на хермелина

В най-южните части от ареала си някои екземпляри на хермелина през зимата не сменят лятната си окраска с бяла, което е още една причина за погрешно определяне на вида.

ОБОБЩЕНИЕ (за любознателните)

1. През последните 2000 г. от природата на България са изчезнали 9 вида едри бозайници.
2. През последните 50-60 години у нас са изчезнали 2 вида – европейската норка и черноморският тюлен монах.
3. От България е изчезнал само един вид (тура), който напълно е изчезнал от лицето на Земята.
4. От 9-те изчезнали вида бозайници в България 1/3 са хищници – лъв, европейска норка и хермелин.
4. Най-едрият изчезнал в страната бозайник е турът, а най-дребният – хермелинът.
5. От изчезналите у нас видове бозайници с най-широко разпространение е бил лъвът.
6. Два вида от изчезналите у нас бозайници – лъвът и безоаровият козирог днес са изчезнали от Европа и се срещат на други континенти.

Благодаря за вниманието и заповядайте отново!

Очакваме Ви!

